Kuntaliitto
Kommunförbundet

23.10.2018

Dnro 774/03/2018

Teemu Japisson

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan sivistys-ja tiedejaostolle

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Teema: Nuorisotyö (29.91.) /Nuorisotyön tuloksellisuus sekä kehitystarpeet ja -näkymät

Kuntaliitto kiittää sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle talousarvioksi vuodelle 2019 koskien nuorisotyön tuloksellisuutta sekä kehitystarpeita ja näkymiä.

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteet

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteena on nuorisolain mukaan edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohtina ovat yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö. Edellä mainitut tavoitteet koskevat kaikkia Suomessa olevia alle 29-vuotiaita. Valtion nuorisotyön ja -politiikan strategia-asiakirjana on valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymä valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma. Vuosille 2017—2019 hyväksytyn ohjelman tavoitteena on edistää lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia, vahvistaa nuorten työllistymistaitoja ja vähentää syrjäytymistä, lisätä nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, ehkäistä nuorten mielenterveysongelmia sekä tukea nuorten itsenäistä asumista.

Kuntaliitto pitää nuorisotyön ja -politiikan ohjelman 2017-2019 tavoitteita onnistuneina ja hyvin nuorten hyvinvointia lisäävinä. Vuosina 2017 ja 2018 tehdyt valtionhallinnon toimenpiteet ja resurssipäätökset ovat Kuntaliiton mielestä pääosin oikean suuntaisia.

Vuoden 2019 talousarvioesitys

Vuoden 2019 talousarvioesityksessä Kuntaliitto haluaa kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin asioihin:

1) Valtionosuus kuntien nuorisotoimeen

Kunnat ovat merkittävin nuorisotyön toteuttaja Suomessa. Ne käyttävät n. 200 miljoonaa euroa nuorisotoimintaan. Kunnat ymmärtävät hyvin nuorisotyön merkityksen ja ovat halukkaita käyttämään siihen resursseja myös jatkossa. Kuntatalouden moninaiset haasteet pakottavat kuntia etsimään säästöjä kaikilla toimintasektoreilla. Tämä koskee myös nuorisotoimintaa.
Vuoden 2019 talousarvioesityksessä kuntien valtionosuudeksi nuorisotoimintaan esitetään 7,975 milj. €. Tämä on n. 4% kuntien nuorisotyön kokonaiskustannuksista.

Kuntaliitto esittää, että kuntien valtionosuutta nuorisotoimeen korotetaan merkittävästi.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

2) Nuorten työpajatoiminta

Suomessa on yhteensä noin 260 nuorten työpajaa. Työpajapalveluihin osallistuu vuosittain 25 000 valmentautujaa. Työpajoilla työskentelee kaikkiaan 2 000 ammattilaista. Vuonna 2017 nuorten työpajatoiminta kattoi yli 90 % Suomen kunnista. Työpajatoiminnan järjestäjinä voivat toimia kunta tai useat kunnat yhdessä tai nuorten palveluja tuottava yhteisö. Nuorten työpajatoimintaan sijoittaminen kannattaa, sillä työpajajakson jälkeen 30 % nuorista on mennyt koulutukseen, 16,5 % työhön, 20 % muuhun ohjattuun toimintaan ja 8 % muualle (esim. armeija, perhevapaa).

Kuntaliiton mielestä on hyvä, että vuoden 2019 on varattu resursseja työpajatoiminnan tukemiseen.

Kuntaliitto on huolissaan kasvupalvelu-uudistuksen vaikutuksesta työpajatoimintaan. Jos uudistus etenee hallituksen esityksen mukaisesta, kunnat tai niiden sidosyksiköt eivät voi toimia kasvupalvelujen tuottajina. Näin ollen käytännössä vain pieni osa kaikkiaan 260 työpajasta voisi toimia kasvupalvelujen tuottajina. Tämä johtaa siihen, että kuntien merkittävä potentiaali jää uudistuksissa hyödyntämättä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ilman kuntien ja niihin sidossuhteessa olevien toimijoiden panosta kasvupalveluissa ei tulla pääsemään uudistukselle asetettuihin tavoitteisiin.

Uudistukset vaikuttavat myös niihin palveluihin ja toimenpiteisiin, joihin työpajoille sijoitutaan. Tällä hetkellä nuorten työpajojen yleisin toimenpide on kuntouttava työtoiminta. Jatkossa kunnalliset nuorten työpajat eivät kuitenkaan voisi enää tarjota maakunnan järjestämisvastuulle siirtyviä sote-palveluja, kuten kuntouttavaa työtoimintaa. Tämä kaventaa olennaisesti työpajojen tarjoamaa palveluvalikoimaa.
Kasvupalvelu-uudistukseen liittyvä digitaalisten palvelujen painottaminen ja valinnanvapaus eivät ilman tukiresursseja vastaa kaikkien tarpeisiin. Oman elämäntilanteen kartoittamiseen ja palvelutarpeen arviointiin sekä valinnanvapauden toteuttamiseen tulee olla saatavilla riittävästi henkilökohtaista ja kasvokkaista tukea ja ohjausta.

3) Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tavoittaa alle 29 -vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella tai tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivää nuorisotyötä tehdään lähes kaikissa Suomen kunnissa ja sitä tuetaan valtionavustuksilla. Etsivä nuorisotyö sijoittuu kunnissa eri toimialojen alle (esim. nuorisotoimi, sosiaalitoimi tai työllisyyspalvelut), mutta se on silti erityisnuorisotyötä. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan etsivä nuorisotyö on tehokas tapa ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Kuntaliitto pitää hyvänä, että vuoden 2019 talousarvioesityksessä on varattu resursseja etsivän nuorisotyön tukemiseen.

Kuntatalouden kokonaisuus vahva - vuonna 2019 heikkenee hallituksen toimenpiteistä johtuen

Vahva suhdannetilanne, kuntien omat tehostamistoimenpiteet ja valtion menoja hillitsevä finanssipolitiikka ovat vaikuttaneet siihen, että kuntatalous kokonaisuutena saavutti viime vuonna historiansa parhaan tuloksen. Hallituksen toteuttamat valtionosuusleikkaukset ovat tuntuneet erityisesti heikompaan asemaan jääneiden kuntien taloudessa.

Valtionosuusleikkaukset jatkuvat merkittävänä myös ensi vuonna. Kuntatalousohjelman mukaan valtionavut vähenevät 3 prosenttia vuodesta 2018. Valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan yhteensä heikentävän kuntataloutta 254 milj. euroa vuoteen 2018 verrattuna. Tästä suuri osa selittyy negatiivisella kuntien ja valtion välisellä kustannustenjaon tarkistuksella.

Kustannustenjaon tarkistuksen lisäksi hallituskaudella on tehty muita kuntien toimintaan ja talouteen liittyviä päätöksiä, jotka eivät Kuntaliiton selvitysten mukaan ole toteutuneet arvioidusti. Kaavailtuja säästöjä ei ole saavutettu ja niihin liittyvät valtionosuusvähennykset ovat

valtaosaltaan perusteettomia. Näitä ovat erikoissairaanhoidon keskittäminen, omais- ja perhehoidon ja vanhusten laatusuosituksen toimeenpano sekä kiky-sopimuksen työajan pidentämiseen liittyvät säästötavoitteet.

Kuntatalouden lähtötilanne heikentynyt, menopaineet kasvavat

Kuntatalouden kehitysarvio on muotoutumassa kuluvana vuonna odotettua heikommaksi poikkeuksellisen suurten ennakonpalautusten vuoksi. Kuntien kunnallisverotilitykset vuonna 2018 ovat uusimpien arvioiden mukaan noin 600 miljoonaa euroa heikommat kuin vielä kevään kuntatalousohjelmassa arvioitiin.

Menopaineita lähivuosille aiheuttavat palkankorotusten, erikoissairaanhoidon, useiden investointitarpeiden sekä peruskorjaustarpeet. Myös sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun lisää kuntien kustannuksia.

Vaikka kuntatalous kokonaisuutena on tällä hetkellä tasapainossa, ovat kuntien väliset erot suuret. Kuntien rahoituksen tasapainotilaa kuvataan kuntatalousohjelmassa toiminnan ja investointien rahavirta -käsitteen avulla. Kuntatalousohjelmassa on arvioitu, että vuosina 2019 ja 2020 ainoastaan yli 100 000 asukaan kuntakokoryhmässä toiminnan ja investointien rahavirta on positiivinen, kun taas kaikissa muissa kuntakokoryhmissä se on negatiivinen kumpanakin vuotena.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri